

Stiftelsen Det norske Skogfrøverk
Postboks 118
2301 HAMAR

Saksb.: Espen Olaf Henriksen
e-post: fmnoehe@fylkesmannen.no
Tlf: 75531603
Vår ref: 2018/383
Deres ref:
Vår dato: 26.01.2018
Deres dato: 09.01.2018
Arkivkode: 433.2

Tillatelse til utsetting av fjelledelgran - 42/282 - Saltdal

Vi viser til søknad av 9.1.2018 om utsetting av fjelledelgran i frøplantasje på eiendom 42/282 i Saltdal kommune. Vi gjør oppmerksom på at vårt vedtak i saken kun gjelder forholdet til bestemmelsene i forskrift om utenlandske treslag. Deler av det omsøkte arealet er registrert som fulldyrket mark. Bruk av dyrket og dyrkbar mark til skogbruksformål forutsetter at kommunen har gjort vedtak om omdisponering¹.

Vedtak

Stiftelsen Det norske skogfrøverk gis tillatelse til utsetting av 600 fjelledelgran på gnr. 42 bnr. 282 i Saltdal kommune, på område avmerket på kart vedlagt søknad. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, jf. naturmangfoldloven § 30.

Vilkår til tillatelsen:

- I frøår (år med kongler på de fleste trærne) skal konglene samles inn før de slipper frø.
- Søker plikter å begrense spredning av fjelledelgran fra utsettingsområdet. Spredning innen samme eiendom må fjernes av søker. Ved spredning til andre eiendommer må søker om mulig innhente grunneiers samtykke og deretter fjerne spredningen. Hvis eier av annen eiendom ikke tillater fjerning, skal spredningen meldes til Fylkesmannen.
- Ved en eventuell overdragelse av eiendom må ny grunneier informeres om tillatelsen og vilkårene som er satt.
- Utplanting etter denne tillatelse må være fullført innen 31.12.2029.
- Plantasjen må fornyes eller avvikles innen 2068. Dersom plantasjen avvikles, må all fjelledelgran fjernes. Eier må foreta ny kontroll og fjerning av spredning 10 år etter avvikling.
- Virksomheten/søker skal ha internkontroll. Internkontroll er ordninger som sikrer at de ansvarlige (søker og eventuelle ansatte samt fremtidige driftsansvarlige) har kunnskap om reglene i forskriften, og rutiner som sikrer at forskrift og vilkår blir overholdt. Internkontroll skal vises til ansvarlig myndighet ved forespørsel².

¹ Jordloven § 9

² Jf. forskrift om utsetting av utenlandske treslag § 10

Fylkesmannen kan kontrollere at tiltaket er utført etter forutsetningene i tillatelsen³.

Bakgrunn

Skogfrøverket har søkt om å sette ut ca. 525 fjelledelgran (*Abies lasiocarpa*) i et felt på ca. 11 daa ved Rognan i Saltdal kommune (eiendom 42/282, som skogfrøverket leier av Salten skogselskap). Utplantingen er ifølge søknaden planlagt gjennomført i perioden 2018 til «noen år» etter 2020. Frøplantasjedrift er et offentlig forvaltningsoppdrag som Skogfrøverket ivaretar på vegne av Landbruks- og matdepartementet.

Grunnlaget for avgjørelsen

Det følger av naturmangfoldlovens § 30 at utsetting av utenlandske treslag krever tillatelse fra ansvarlig myndighet, og at slik tillatelse ikke kan gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål ble fastsatt ved kgl. res. av 25.5.2012. Miljødirektoratet er ansvarlig myndighet etter forskriften. Myndighet til å behandle søknader og gi tillatelser etter forskriften har blitt delegert til Fylkesmannen.

Søknaden skal også vurderes etter prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8 til 12.

Begrunnelse

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål skal hindre at planting av utenlandske treslag påvirker mangfoldet i naturen negativt. Fylkesmannen har derfor vurdert tilgjengelig kunnskap om treslaget og naturverdiene i og rundt utsettingsfeltet. Vi legger vekt på om det kan forventes spredning av treslaget som kan gi uheldige følger for spesielle naturverdier (viktige naturtyper, verneområder eller forekomst av rødlistearter) i områdene rundt feltet.

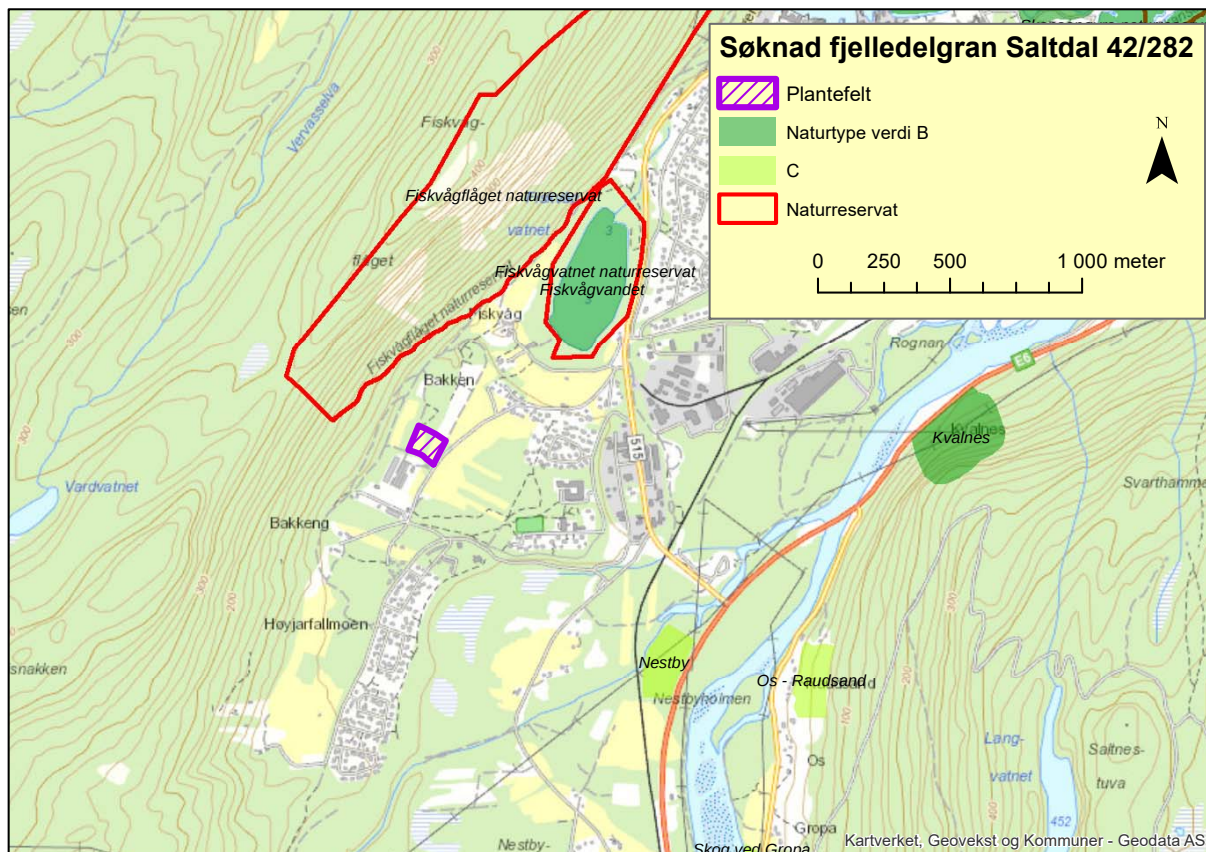
Fjelledelgran er vurdert av Artsdatabanken som en art med *lav risiko* (LO) (Fremmede arter i Norge, 2012). I foreløpig ny økologisk risikovurdering publisert i januar 2018 er vurderinga endret til *høy risiko* (HI). Artsdatabankens foreløpige vurdering er at invasjonspotensialet er større enn det som var lagt til grunn i forrige vurdering. Økologisk effekt er fremdeles vurdert som liten. Fjelledelgran er en nord-amerikansk art som rundt 1900 ble innført til Vestlandet for tømmerproduksjon. I nyere tid har arten fått størst betydning i juletreproduksjon. I forslag til ny fremmedartsvurdering oppgir Artsdatabanken at arten setter frø fra 20-årsalder og at arten foryrer seg villig på arealer rundt skoggrensa. Frøene er tilpasset vindspredning, men kan også spres med fugl.

Arealet som søkes beplantet (ca. 11 daa) består av tre deler: i) ca. 4 daa som har vært brukt til klonarkiv for furu (mesteparten av dette er registrert som fulldyrket i AR5); ii) 4,5 daa blandingsskog og iii) 3,5 daa fulldyrket mark (grasproduksjon). Det er ikke registrert viktige naturverdier på arealet som søkes beplantet.

Områdene rundt plantefeltet vil kunne påvirkes hvis vind eller fugl sprer frø ut fra plantefeltet. Søker antar at hovedvindretninga «går sør-nord», med andre ord at vinden går langs dalen mer enn på tvers.

³ Jf. forskrift om utsetting av utenlandske treslag § 11

Berggrunnen under plantefeltet og dets nærområde består av kalkspatmarmor. Plantefeltet og omkringliggende dalbunn ligger på uspesifiserte elveavsetninger, mens berggrunnen i lia på vestsiden er dekket av et tynt dekke med skredmateriale.

Figur 1: Beliggenhet av omsøkt utsetting av fjelledegran.

Den rike berggrunnen og de topografiske forholdene gir grunnlag for stort naturmangfold i områdene rundt tettstedet Rognan. Området er relativt godt kartlagt. De kjente naturverdiene innenfor en radius på to km (tabell 1) omfatter to naturreservat, flere lokaliteter av viktige naturtyper og observasjoner av et betydelig antall rødlistede arter.

Områdene i umiddelbar nærhet til det omsøkte feltet er dominert av dyrket mark og plantet barskog. Fiskvågflåget naturreservat ligger imidlertid kun 250 m unna. Naturoppsynet har i de siste årene rapportert om spredning av norsk gran i dette naturreservatet. I tillegg er det funnet noen få eksemplarer av andre gran-arter (sibirsk(?) edelgran og sitka- eller lutzgran), men det er ikke kjent om disse er plantet eller frøspredt. For å unngå at spredningen av norsk gran skal gå på bekostning av kalkfuruslogen (som er sentral i verneformålet) fikk Fylkesmannen i 2017 satt i gang hogst av gran i reservatet. Hvis det skulle komme ny spredning av fjelledegran inn i reservatet, vil det over lang tid kunne medføre en trussel mot reservatets naturverdier.

Tabell 1. Registrerte naturverdier mindre enn 2 km fra omsøkt felt (Naturbase og Artskart). Oppføringer i kategori «Naturtype,...» er lokaliteter som er registrert som viktig for biologisk mangfold (basert på håndbok 13 fra Direktoratet for naturforvaltning og senere revisjoner).

Navn	Kategori	Verdi/status	Avstand
Fiskvågflåget	Naturreservat – kalkfuruskog		240 m
Fiskvågvatnet	Naturreservat – våtmark		510 m
Fiskvåglandet	Naturtype: Kalksjø (humusrik kalksjø)	B – viktig	590 m
Nestby	Gråor-heggeskog (flommarksskog)	C – lokalt viktig	1 070 m
Os – Raudsand	Slåttemark	C – lokalt viktig	1 550 m
Kvalnes	Kalkskog	B - Viktig	1 760 m
Tørrågas bekkekløft	Naturtype: Kalkskog (kalkbjørkeskog)	A – svært viktig	1 990 m
Skog ved Gropa	Gråor-heggeskog (flommarksskog)	C – lokalt viktig	1 860 m
7 arter ¹	Rødlistede arter	EN – sterkt truet	760 – 2 000 m
14 arter ²	Rødlistede arter	VU – sårbar	350 – 2 000 m
22 arter ³	Rødlistede arter	NT – nær truet	250 – 2 000 m

¹Brushane, gaupe, hubro, jerv, knekkand, makrellterne, vipe

²Alm, begerblygmose, bergand, hettemåke, horndykker, lappfiskand, lappspurv, oter, rosenfink, sanglerke, sivhøne, skjeand, sothøne, storspove

³Bergirisk, blåstrupe, fiskemåke, fiskeørn, gjøk, gråkrans, gulspurv, hare, hønsehauk, jaktfalk, klåved, marisko, nebbstarr, sandsvale, sivspurv, snøhvit sliresopp, stær, taksvale, tyrkerdue, *Bembidon lapponicum* (løpebille), *Bledius denticollis* (kortvinge), *Corticaria polypori* (barkmuggbille)

De øvrige registrerte naturverdiene rundt det omsøkte feltet (Fiskvågvatnet naturreservat, viktige naturtyper og forekomster av rødlistede arter, jf. tabell 1) ligger lengre unna enn kalkfuruskogen i Fiskvågflåget naturreservat. Sammenlignet med kalkfuruskog er mange av de andre naturverdiene i området (våtmark, kalksjø, slåttemark, flommarksskog og rødlistede våtmarksfugler) mindre sårbare for spredning av fremmede bartrær. I vår vurdering legger vi derfor først og fremst vekt på hensynet til Fiskvågflåget naturreservat.

I vedlegg til søknaden skriver Skogfrøverket at spredning av fjelledelgran med dyr eller fugler ikke er kjent i Norge, og at spredning over 100 meter etter kjent kunnskap er lite sannsynlig. Det vises i den forbindelse til at fjelledelgran har betydelig høyere frøvekt enn norsk gran.

I utgangspunktet finner vi det vanskelig å se bort fra muligheten for spredning av fjelledelgran over en avstand som tilsvarer avstanden til Fiskvågflåget naturreservat. Vi legger imidlertid avgjørende vekt på at søknaden gjelder en frøplantasje. Det at konglene skal sankes inn når det er frøår vil gi en betydelig reduksjon i muligheten for spredning av frø. I tillegg kommer det at plantasjonen ligger på dalbunnen, ca. 25 moh., mens de nærmeste delene av Fiskvågflåget naturreservat ligger mer enn 80 moh.

Negative virkninger av utenlandske treslag kan i noen tilfeller først komme til syne etter mange år som viltvoksende. Det er derfor viktig å være føre-var og begrense spredning av fjelledelgran utenfor frøplantasjonen. Det er tiltakshaver som må dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet⁴. Dette omfatter tilsyn og fjerning av trær som eventuelt sprer seg ut fra feltet. I vedlegg til søknaden har Skogfrøverket lagt ved en

⁴ Naturmangfoldloven § 11

plan for kontroll og fjerning av frøplanter i en sone på 200 meter rundt plantasjen fram til 10 år etter avsluttet drift.

Samlet vurdering

Vår samlede vurdering er at utplantingen ikke forventes å vesentlige gi uheldige følger for biologisk mangfold. Det er liten sannsynlighet for spredning til områder utenfor sonen som dekkes av Skogfrøverkets planlagte oppfølging, inkludert Fiskvågflåget naturreservat. Eventuell spredning inn i naturreservatet vil mest sannsynlig bli fjernet i fremtidige skjøtselstiltak rettet mot spredning av norsk gran fra nærliggende plantefelt.

Når risikoen for vesentlige uheldige følger for naturmangfold er lav, blir hensynet til andre samfunnsinteresser⁵ (forventet økonomisk verdiskaping) avgjørende. Vi gir derfor tillatelse til utplanting av fjelledelgran. Vilåårene er satt ut fra føre-var-prinsippet og for å minske risikoen for negative virkninger.

Saksopplysninger

Det kan klages på vedtaket innen 3 uker etter at brevet er mottatt, jf. forvaltningslovens regler. Klagen sendes til Fylkesmannen i Nordland og avgjøres av Miljødirektoratet hvis Fylkesmannen ikke omgjør eget vedtak.

Med hilsen

Christian Brun-Jenssen (e.f.)
seksjonsleder

Espen Olaf Henriksen
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi til:
Saltdal kommune Kirkegt. 23 8250 Rognan

⁵ Naturmangfoldloven § 14